

Samrådsredogörelse Detaljplan för Strandkyrkogården 1 i stadsdelen Skrubba, Dp 2020-01376

Innehåll

Sammanfattning	1
Bakgrund.....	2
Förslagets syfte och huvuddrag.....	2
Hur samrådet bedrivits.....	2
Inkomna synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstagande.....	2
Statliga och regionala myndigheter och förbund	2
Kommunala bolag och nämnder.....	6
Övriga remissinstanser	9
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	11
Föreslagna förändringar.....	11

Sammanfattning

Planförslaget innebär att en ceremonibyggnad möjliggörs på Strandkyrkogårdens begravningsplats. Planförslaget sändes ut på samråd 2020-12-15 – 2021-02-09. Under samrådet har 14 yttranden inkommit. Flertalet remissinstanser tillstyrker planförslaget men framför synpunkter i sak, framför allt vad gäller dagvattenhantering, bevarande av skyddsvärda träd och vikten av att förslagets gestaltning säkerställs i plankartan. Det har inte inkommit några synpunkter från sakägare eller övriga boende.

Med anledning av de synpunkter som framförts under samrådet kommer följande frågor att studeras vidare i det fortsatta planarbetet: dagvatten, geoteknik och rödlistade arter. Kontoret föreslår att förslaget kompletteras gällande reglering av gestaltning och skyddsvärda träd i plankartan samt u-område för dricksvattenledning.

Kontorets sammanfattande bedömning är att de inkomna synpunkterna kan hanteras och studeras vidare i det fortsatta arbetet.

Stadsbyggnadskontoret

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

Bakgrund

Förslagets syfte och huvuddrag

Detaljplanen syftar till att möjliggöra en ceremonibyggnad på Strandkyrkogårdens begravningsplats. Ceremonibyggnaden föreslås i Strandkyrkogårdens nordvästra del i anslutning till befintlig parkdamm. Placeringen är vald för att skapa goda utblickar liksom en stilla plats där det ska kunna inrymmas olika begravningstraditioner och varierande antal begravningsgäster. Byggnaden ska ges en värdig framtoning med hög kvalitet i utförande och gestaltning. Byggnaden ska uppföras med fasader huvudsakligen i trä samt föreslås få sockel i granit samt sedumtak. En ceremonibyggnad i Strandkyrkogården kan bidra till att utveckla begravningsplatsen som en ”viktig mötesplats” i enlighet med översiktsplanen. Stockholms stad äger marken som förvaltas av Kyrkogårdsförvaltningen.

Hur samrådet bedrivits

Plansamråd för aktuell detaljplan pågick under perioden 2020-12-15 - 2021-02-09. Information om samrådet skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen. Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, i lokal Fyrkanten samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, www.stockholm.se/detaljplaner. Annons om samråd publicerades i lokaltidningen Mitt i Söderort Hammarby/Skapnäck tisdag 22 december 2020. På grund av coronasituationen hölls inget fysiskt samrådsmöte.

Inkomna synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Nedan redovisas en sammanfattning av de synpunkter som inkom under samrådet. Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne.

Statliga och regionala myndigheter och förbund

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen bedömer utifrån våra ingripandegrunder i 11 kap. 10 § PBL att planförslaget behöver bearbetas vad gäller frågor som rör miljökvalitetsnormer för vatten. Inför granskningsskedet behöver kommunen förtydliga hanteringen av dagvatten från planområdet. Länsstyrelsen lämnar även rådgivande synpunkter kopplade till gestaltning, kulturmiljö, översvämning och geoteknik.

Miljökvalitetsnormer för vatten

I planbeskrivningen framgår hur dagvattnet är avsett att fördröjas, men det saknas en tydlig beskrivning av hur reningen av dagvattnet är avsett att ske. Detta är särskilt viktigt att beakta för kyrkogårdar eftersom det finns risker för föroreningar som härstammar från gravarnas kistor. Det är därför av stor vikt att kommunen beskriver hur dagvattenbortledningen och reningen av dagvattnet går till samt hur den kan säkerställas. I den bilagda skyfallsanalysen (WRS 2019) framgår det att en ledning finns mellan dammen och en våtmark nedströms. Om det är till denna våtmark dagvattnet bortleds behöver kommunen beskriva vad det är för våtmark som berörs samt hur reningen av vattnet ser ut innan det når våtmarken. Kommunen behöver även förtydliga vilka förutsättningar för lokal infiltration som finns på platsen då det i planbeskrivningen både beskrivs att det finns goda möjligheter till infiltration och att området består av fyllnadsmassor på torrskorplera (som kan försvåra infiltration).

I den nu gällande detaljplanen finns en planbestämmelse som reglerar att kistgravar endast får anläggas om dränering och omhändertagande av vatten utförs. Planbestämmelsen förs nu över till den nu aktuella detaljplanen. Det framgår dock inte vilken effekt regleringen förväntas få för kvaliteten i dagvattenrecipienten. Kommunen behöver därför komplettera planförslaget med en sådan beskrivning alternativt ta bort regleringen. Sammantaget behöver kommunen inför granskningsskedet förtydliga vilka förutsättningar som finns för att ta hand om dagvatten inom planområdet samt hur rening och bortledning är tänkt att ske. Kommunen behöver även säkerställa reningen på lämpligt sätt.

Kulturmiljö och gestaltning

Strandkyrkogården är uppförd som ett komplement till Skogskyrkogården och planerades helt utan ceremonibyggnader. Det har lagts en stor omsorg kring utformningen för att anpassa den till områdets naturliga topografi och växtlighet. Även om begravningsplatsen är relativt ung (från 1994) har den kulturhistoriskt värdefulla kvaliteter kopplade till både sin gestaltning och till de bakomvarande idéerna och inspiration från Skogskyrkogården. Vid uppförande av en ny ceremonibyggnad bör dessa kvaliteter beaktas och utformningen anpassas till platsens natur och kulturmiljö. En sådan ambition kan delvis utläsas i planbeskrivningen under förslaget och gestaltungsprinciper. För att säkerställa dessa gestaltungsprinciper bör fler utformningsbestämmelser införas i plankartan.

Översvämningsrisk

Stockholms skyfallsmodell redovisar höga flöden där ceremonibyggnaden är avsedd att placeras. Kommunen föreslår bland annat att dike ska anläggas för bortledning och infiltration av vatten för att förhindra vattennivåer över färdigt golv (+30,98 meter). Länsstyrelsen ser positivt på åtgärderna men anser att kommunen bör reglera placeringen av diket samt nivå för färdigt golv på plankartan för att säkerställa att byggnaden inte översvämmas vid ett skyfall.

Geoteknik

I planbeskrivningen framgår att delar av planområdet består av lera samt att byggnaden förutsätts grundläggas med pålar. Det saknas dock en beskrivning av hur de geotekniska riskerna utifrån markförhållanden kan komma att ändras med ett blötare och varmare klimat, vilket kommunen bör komplettera planbeskrivningen med inför granskningsskedet. Länsstyrelsen anser även att om pålning av byggnaden är en förutsättning så bör det regleras med en planbestämmelse i plankartan.

Fornlämningar

Öster om det aktuella planområdet finns en registrerad fornlämning i form av en boplat (L2013:1197) Länsstyrelsen bedömer att den planerade bebyggelsen inte kommer att påverka denna. Kommunen bör komplettera planbeskrivningen med information om att arbetet omedelbart ska avbrytas om fornlämning påträffas under arbetets gång i enlighet med 2 kap. 10 § i kulturmiljölagen. Den som leder arbetet ska omedelbart anmäla förhållandet hos Länsstyrelsen.

Medverkande i beslutet

Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att detaljplanens genomförande inte kan förväntas medföra betydande miljöpåverkan.

Storstockholms Brandförsvär

Storstockholms Brandförsvär (SSBF) har tidigare yttrat sig i detta ärende i behovsbedömningen (2020-05-05). Utifrån riskidentifieringen som gjordes då fann SSBF att planområdet låg i närheten av riskkällan Gudöbroleden som utgör en sekundärled för farligt gods. Placeringen av ceremonibyggnaden var då ej fastställd vilket gjorde att SSBF hade svårt att ta ställning till hur riskkällan kunde påverka liv och hälsa. Utifrån underlaget i detta skede ses att avståndet mellan den planerade byggnaden och transportleden för farligt gods överstiger 150 meter. På grund av avståndet till transportleden för farligt gods bedömer SSBF att det inte är nödvändigt att en riskbedömning uppförs i detta fall. Utifrån

tillgängligt underlag har SSBF i detta skede inga anmärkningar på planerad bebyggelse ur ett räddningsinsatsperspektiv.

Framkomlighet, tillgänglighet och tillgång till brandvatten vid händelse av en räddningsinsats måste beaktas i det fortsatta planarbetet och i projekteringen. SSBF rekommenderar fortsatt samverkan kring frågorna om det finns osäkerhet i hur ovanstående yttrande ska beaktas i resterande del av planprocessen.

Trafikverket

Trafikverket har ingen erinran.

Luftfartsverket

Luftfartsverket (LFV) har i egenskap av sakägare för CNS-utrustning inget att erinra mot detaljplanen. Det åligger byggherren att beställa och bekosta en flyghinderanalys av LFV

Flyghinderanalys för den höga byggnad som skall uppföras på fastigheten. Om flyghinderanalysen innehåller anmärkningar skall dessa åtgärdas innan bygglov får beviljas. Är anmärkningarna av sådan natur att de ej kan åtgärdas får bygglov ej beviljas.

Trafikförvaltningen Region Stockholm

Trafikförvaltningen Region Stockholm har ingen erinran.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret kommer inför granskningen att uppdatera planhandlingarna med vilka förutsättningar som finns för att ta hand om dagvatten inom planområdet samt hur rening och bortledning är tänkt att ske. Stadsbyggnadskontoret kommer också att uppdatera planbeskrivningen avseende placering av diket samt studera eventuell reglering av nivå för färdigt golv. Plankartan kommer att kompletteras med utformningsbestämmelser för att säkerställa byggnadens gestaltning. Stadsbyggnadskontoret kommer inför granskning att komplettera planbeskrivningen med hur de geotekniska riskerna utifrån markförhållanden kan komma att ändras med ett blötare och varmare klimat samt studera huruvida plankartan behöver kompletteras med en planbestämmelse om pålning. Planbeskrivningen kompletteras med information om att arbetet omedelbart ska avbrytas om fornlämning påträffas under arbetets gång i enlighet med 2 kap. 10 § i kulturmiljölagen.

Ceremonibyggnaden uppförs i en våning. Stadsbyggnadskontorets bedömning är det inte behövs en flyghinderanalys för byggnaden.

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar

Lantmäterimyndigheten

Lantmäterimyndigheten har ingen erinran.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämndens (MHN) sammanvägda bedömning är att planförslaget har förutsättningar att genomföras utan någon betydande påverkan på miljö och människors hälsa. Miljöförvaltningen har tidigare lämnat underlag för bedömning av miljö- och hälsofrågor för aktuell detaljplan. Frågor som då togs upp var främst naturvärden, dagvatten, översvämningsrisk samt markföroreningar. Av dessa frågor anser nämnden att det främst är dagvatten som behöver utredas ytterligare i fortsatt planarbete. Även naturvärden, hantering av markföroreningar samt energiförsörjning behöver fortsatt beaktas.

Dagvatten

Av planbeskrivningen framgår att dagvatten ska omhändertas på den egna fastigheten enligt stadens dagvattenstrategi och åtgärdsnivå. Dagvattnet ska avledas till en befintlig parkdamm på kyrkogården där det fördröjs och omhändertas. Detta förfarande beskrivs inte närmare i planhandlingarna, och nämnden har därför svårt att bedöma om det är tillräckligt för att klara åtgärdsnivån. Detta behöver förtydligas i kommande planarbete. Nämnden föreslår att en förenklad dagvattenutredning genomförs för att tydliggöra detta.

Övriga synpunkter

En inventering av naturvärdesträd samt övriga träd visade att det bland annat finns elva ekar i planområdet. Tre skadade balsampopplar samt en döende björk behöver fällas av säkerhetsskäl. Ett särskilt skyddsvärt träd, en jätteek, identifierades i trädinventeringen. MHN föreslår att skyddet av värdefulla träd framgår i plankartan. Planhandlingarna bör även förtydligas avseende de värdefulla trädens läge i förhållande till byggnation, i syfte att säkerställa ett tillräckligt skyddsavstånd mellan värdefulla träd och byggområde/byggnad.

I artportalen finns det registrerade observationer av rödlistade arter i planområdet. MHN anser att planhandlingarna bör kompletteras med en redogörelse av förekomst av dessa samt andra eventuellt skyddade arter i planområdet. En samlad bedömning av planförslagets konsekvenser för sådana arter, samt behov av eventuella hänsynstaganden och skyddsåtgärder bör också ingå.

MHN instämmer i bedömningen att risken för spridning av markföroreningar är liten samt att hälsorisker för besökande är små utifrån uppmätta halter av föroreningar. MHN håller med om rekommenderad varsamhet inför kommande schaktning och att ytterligare utredning kan behövas inför schakt i område där fyllnadsmassor kan gå djupare.

MHN anser att handlingarna bör kompletteras med en redovisning av hur planen bidrar till att nå målet om hållbar energianvändning, dvs. hur planen ger förutsättningar för effektiv energianvändning i byggnader, samt förutsättningar för alternativa energikällor som sol.

Upplysningar

När markföroreningar upptäcks ska kontakt tas med miljöförvaltningen. Om marken ska saneras ska blankett skickas till miljöförvaltningen senast 6 veckor innan saneringsarbetet påbörjas, enligt 10 kap miljöbalken respektive 28 § i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Vatten som avvattnar en begravningsplats definieras som avloppsvatten enligt Miljöbalken 9 kap 2 § p. 4. Utsläpp av detta vatten är en miljöfarlig verksamhet enligt MB 9 kap 1 § p. 1.

Trafikkontoret

Trafikkontoret har sedan tidigare fått synpunkter från besökare kring att antalet parkeringsplatser är begränsat i området. Med en ny byggnad och därmed en ny målpunkt kommer efterfrågan på parkering troligtvis öka ytterligare. Trafikkontoret anser att en tydligare beskrivning av parkeringsbehovet för bil och cykel kopplat till den nya byggnaden behövs, och även en beskrivning av hur detta behov är tänkt att hanteras. Att enbart hänvisa till redan befintliga parkeringar är inte tillräckligt. På en plats för ceremonier behöver många besökare kunna samlas vid samma tidpunkt och det behöver tas med i planeringen.

Trafikkontoret saknar en redovisning över hur det garanteras att dagvattnet fångas upp när brunnar och ledningar ska flyttas. Det framgår inte heller hur lera och sand kan komma i rörelse till följd av vattenmassor. Ett medskick är att se över hur eventuellt slam fångas upp så att det inte kommer ner och sätter igen dagvattenbrunnar på Skrubba Allé eller Gudöbroleden till följd av de nivåskillnader som finns i området.

Kulturförvaltningen

Stadsutvecklingsenheten bedömer att föreslagen detaljplan tillvaratar platsens förutsättningar och inordnar ceremonibyggnaden i landskapet på ett sätt som understryker platsens karaktär.

Skyddsvärda äldre träd kommer att förses med skydd i plankartan till granskningsskedet. Det är bra och anses som nödvändigt för att bevara landskapskaraktären. Stadsutvecklingsenheten villförorda att också den äldre stenmuren ges ett skydd i detaljplanen så att den bevaras och att placeringen av den kommande byggnaden inte inkräktar på muren. Stenmurar är ett värdefullt inslag i landskapet som vittnar om det gamla odlingslandskapet, där de främst fungerade som gränsmarkeringar och hägn. I övrigt har Stadsutvecklingsenheten ingen erinran mot föreslagen detaljplan varför den kan tillstyrkas ur kulturmiljösynpunkt.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Skönhetsrådet välkomnar förslaget att tillföra Strandkyrkogården en ceremonibyggnad. Rådet finner förslaget till placering i slänten ner mot parkdammen och det vackra parkrummet väl funnen. Likaså anser rådet att den föreslagna gestaltningen uppvisar kvaliteter som bör värnas genom plan- och bygglovsprocessen så att intentionerna också kommer till utförande.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret kommer inför granskningen att uppdatera planhandlingarna med vilka förutsättningar som finns för att ta hand om dagvatten inom planområdet samt hur rening och bortledning är tänkt att ske. Planhandlingarna kommer även förtydligas avseende de värdefulla träden samt kompletteras med en redogörelse av de registrerade observationer av rödlistade arter i planområdet. Skyddsvärda träd kommer att förses med skyddsbestämmelser i plankartan. Planbeskrivningen kompletteras med beskrivning av hur planen kan bidra till en effektiv energianvändning i byggnaden. Då byggnadens syfte och användning som ceremonibyggnad medför ett behov av att dess utformning är värdig och vördnadsfull bedöms inte utanpåliggande energikällor såsom solpaneler vara lämpligt.

Inför granskning kommer planbeskrivningen att uppdateras kring parkeringsbehovet för bil och cykel kopplat till den nya byggnaden. Aldern på den befintliga stenmuren i planområdet kommer att undersökas för att bedöma om den är del av det gamla odlingslandskapet och därmed bör skyddas genom skyddsbestämmelse i plankartan. Plankartan kommer att kompletteras med utformningsbestämmelser för att säkerställa byggnadens gestaltning.

Övriga remissinstanser

Stockholm Vatten och Avfall AB

Stockholm Vatten och Avfall (SVOA) vill uppmärksamma om att följa riktlinjerna kring kärthantering som finns i *Projektera och bygg för god avfallshantering*. Det är viktigt att hämtpersonalen får en god arbetsmiljö med så korta dragvägar som möjligt (högst 10 meter rekommenderas) samt lättframkomliga vägar. Sedan 1 januari 2021 blev det obligatoriskt med matavfallsinsamling för verksamheter som serverar mer än 25 portioner per dag. Vid vidare utredning under planarbetet är det viktigt att säkerställa att de hämtfordon som används för valda insamlingssystem kan framföras inom området och angöras vid hämtplatserna. Backning ska ur trafiksäkerhetssynpunkt undvikas och får endast förekomma vid vändning med max en billängd, exempelvis genom en t-vändning.

Vattentryck

Lägsta vattentryck i förbindelsepunkt motsvarar nivå +85 meter vilket vid normalt anordnande av installationen kan innebära att intern tryckstegring erfordras för tappställen över nivån +65 meter. Sådan tryckstegring bekostas ej av Stockholm Vatten och Avfall.

Omläggning

Placeringen av ceremonibyggnaden, som detaljplanen syftar till att anlägga, hamnar med nuvarande placering i konflikt med en befintlig dagvattenledning. Om inte justeringar kan genomföras av den planerade placeringen behöver cirka 50 meter av den befintliga ledningen läggas om i ett nytt läge.

VA-anslutning

Befintliga spill-, dag- och dricksvattenledningar finns i närheten av planområdet. Vidare utredningar krävs för att kontrollera hur anslutning till det befintliga ledningsnätet kan genomföras och om eventuell ledningsutbyggnad behövs.

Dagvattenhantering

Stockholm Vatten och Avfall har under samrådet inte haft tillgång till någon dagvattenutredning för detaljplanen. Dagvattenfrågan ska redovisas enligt stadens checklista för dagvattenutredningar och följa stadens framtagna åtgärdsnivåer för rening och fördröjning av dagvatten. Detta utöver det PM för översvänningsrisker som tagits fram för detaljplanen.

Restriktioner

Stockholm Vatten och Avfall ser positivt på det u-område, i planområdets södra del, som redovisar i planbeskrivningen och plankartan. Om detta område är avsett för Stockholm Vatten och

Avfalls befintliga ledning och potentiell omläggning är i nuläget inte tydligt.

I planområdets nordvästra del ligger en befintlig dricksvattenledning som Stockholm Vatten och Avfall önskar att ett u-område läggs in i plankartan för. Utöver u-området behöver servitutsavtal eller ledningsrätt tas fram för de ledningar som hamnar inom fastighetsmark.

Ellevio

Ellevio har ingen erinran.

Stockholm exergi

Fjärrvärme/Fjärrkyla har ingen erinran.

Samfundet S:t Erik

Samfundet S:t Erik finner det fullt möjligt att uppföra en ceremonibyggnad på Strandkyrkogården och ser positivt på möjligheten att därigenom genomföra begravningsceremonier av olika slag. Placeringen av nybyggnaden nere i dalsänkan känns lämplig, likaså grunddragen i det formspråk och materialval som föreslås; fasad huvudsakligen av trä som grånar och sedumtak, vilket bidrar till att byggnaden smälter in i naturen. Samfundet S:t Erik vill betona vikten av hög kvalitet i gestaltning och utförande. Skyddsvärda träd inom planområdet bör ges skyddsbestämmelse i planen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Ingen matservering kommer att ske i byggnaden. Planbeskrivningen förtydligas avseende hämtfordon och insamlingssystem.

Stadsbyggnadskontoret kommer inför granskningen att uppdatera planhandlingarna när det gäller dagvatten. Den planerade byggnaden ligger nära befintlig dagvattenledning. I plankartan möjliggörs för en flytt av den befintliga dagvattenledningen med ett u-område. Inför granskning kommer plankartan att kompletteras med ett u-område för SVOAs dricksvattenledning.

Plankartan kommer att kompletteras med utformningsbestämmelser inför granskning för att säkerställa byggnadens gestaltning. Skyddsvärda träd kommer att förses med skyddsbestämmelser i plankartan.

**Stadsbyggnadskontorets sammanvägda
ställningstagande**

De inkomna synpunkterna under samrådet synliggör inga direkta intressekonflikter, men tydliggör behovet av att vidare studera några frågor. Detaljplanen möjliggör en ceremonibyggnad på en befintlig begravningsplats. Flera synpunkter beskriver vikten av att planens gestaltungsambitioner följer med in i byggnadens utförande. Även behovet av reglering av skyddsvärda träd och en stenmur har framhållits. Behovet av att utreda dagvattenfrågan har påpekats av flera remissinstanser. Övriga synpunkter rör grundläggning, rödlistade arter samt ledningar.

Föreslagna förändringar

Med anledning av de synpunkter som framförts under samrådet kommer följande frågor att studeras vidare:

- Dagvatten
- Geoteknik
- Rödlistade arter

Kontoret föreslår att förslaget kompletteras gällande reglering av gestaltning och skyddsvärda träd i plankartan samt u-område för dricksvattenledning.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att ovanstående revideringar innebär en lämplig avvägning mellan olika intressen.

Anna-Stina Bokander
enhetschef

Maria Borup
stadsplanerare